

Universitat
de les Illes Balears

*“Estudi dels criteris d’elaboració dels grups-classe
d’ESO i batxillerat”*

AUTORA: *Júlia Tomàs Pons*

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari de Formació del Professorat
Especialitat de Formació i Orientació Laboral

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic: 2017 – 2018

Data: 4 de juny del 2018

Nom Tutor del Treball: Jaume Bonet Florit

“En la diversitat s’hi donen les millors oportunitats per aprendre”.

Pere Pujolàs

RESUM I PARAULES CLAU

Aprendre a respectar el món que ens envolta és una qualitat necessària per a viure amb germanor. A través d'agrupaments d'alumnes suficientment heterogenis i inclusius, es pot treballar la tolerància i el respecte a les aules a fi de fer dels nostres joves, persones responsables, capaces de conviure amb la diversitat.

Aquest treball té com a finalitat realitzar un estudi del procés que segueixen els centres de Menorca a l'hora de realitzar els grups-classe. L'objectiu és determinar si una vegada elaborats, es compleix amb els requisits necessaris que permetin la inclusió, l'equitat i la igualtat d'oportunitats a les aules.

[Inclusió educativa, equitat, grups-classe]

Resumen y palabras clave

Aprender a respetar el mundo que nos rodea es una cualidad necesaria para vivir en comunidad. A través de agrupamientos de alumnos suficientemente heterogéneos e inclusivos se puede trabajar la tolerancia y el respeto en las aulas con el objetivo de hacer de nuestros jóvenes, personas responsables, capaces de convivir con la diversidad.

Este trabajo tiene como finalidad realizar un estudio del proceso que siguen los centros de Menorca a la hora de realizar los grupos de clase. El objetivo es determinar si una vez elaborados, se cumple con los requisitos necesarios que permitan la inclusión, la equidad y la igualdad de oportunidades en las aulas.

[Inclusión educativa, equidad, grupos-clase]

Abstract and keywords

Learning to respect the world that surrounds us is an important quality to promote brotherhood among our students. Grouping students taking into account their diversity is a sign of inclusiveness in which the values of tolerance and respect can be taught indirectly. Therefore, in our classrooms we can make a change to our students in order to develop responsible teenagers who are able to live together with diversity.

This project has the aim of carrying out a research based on the Minorcan high schools process regarding the class grouping, in order to ensure that inclusiveness, equity and equality of opportunities are taken into account within the classroom context.

[Educational inclusion, equity, class grouping]

ÍNDEX

1. Introducció	Pàg. 5
2. Justificació	Pàg. 7
3. Objectius del treball	Pàg. 8
4. Estat de la qüestió	Pàg. 9
4.1. Fonamentació legal	Pàg. 9
4.2. Fonamentació teòrica	Pàg. 12
5. Desenvolupament de la proposta	Pàg. 13
6. Treball de camp	Pàg. 15
6.1. Centres públics de secundària	Pàg. 15
6.2. Centre Concertat La Salle	Pàg. 29
6.3. Col·legi Públic Mare de Déu del Toro	Pàg. 30
7. Conclusions	Pàg. 32
8. Propostes de millora	Pàg. 35
Referències bibliogràfiques	Pàg. 40
Bibliografia	Pàg. 42
Annexos	Pàg. 44
Annex A	Pàg. 44
Annex B	Pàg. 45
Annex C	Pàg. 46
Annex D	Pàg. 47
Annex E	Pàg. 48
Annex F	Pàg. 49
Annex G	Pàg. 51
Annex H	Pàg. 52

1. INTRODUCCIÓ

La Llei per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMQE, 2013) estableix, en el seu preàmbul I, que “només un sistema educatiu de qualitat, inclusiu, integrador i exigent, garanteix la igualtat d'oportunitats i fa efectiva la possibilitat que cada alumne o alumna desenvolupi al màxim les seves potencialitats”.

Per una altra part, convé remarcar que no totes les persones som iguals, ni tenim els mateixos desitjos i aspiracions. L'important, però, és tenir les eines necessàries per a lluitar per elles. Per aconseguir aquestes eines, l'arma més poderosa de la que disposem és l'educació. El coneixement obre portes, permet tenir una visió més àmplia i oberta del que ens envolta, ens permet opinar, decidir i lluitar pel que volem. Sense coneixement no disposem del criteri suficient per emetre judicis suficientment fundats. Per altra banda, l'educació també ha de permetre fer dels ciutadans persones cíviqes i respectuoses amb tots. Per tot això, l'educació és tan important avui en dia, i és per això pel que és tant necessari que tots els alumnes hi tinguin accés amb les mateixes condicions. Només a través d'aquest accés universal s'assegurarà la igualtat d'oportunitats, i mitjançant la inclusió educativa es potenciarà el respecte i la tolerància cap als altres.

Els centres educatius, tot i que molts cops es veuen limitats per la falta de recursos, disposen d'eines que permeten aquesta igualtat i inclusió a les aules. Una de les principals és la forma d'afrontar l'elaboració dels grups-classe.

Un grup-classe és una petita mostra de la societat, en la que conviuen alumnes diferents, amb diversos valors i aspiracions sota unes normes comuns. Aprendre a conviure dins el grup-classe permetrà als alumnes adquirir alguna de les eines necessàries per a sobreviure en la societat. Per tant, la primera tasca del centre docent és la d'elaborar grups-classe suficientment diferents en els quals s'hi vegin representats tots els alumnes, amb l'objectiu principal d'aprendre a conviure amb la diversitat.

El treball que es presenta a continuació consisteix en una recerca sobre els criteris que els instituts d'ensenyament secundari de Menorca utilitzen per elaborar els grups-classe en l'etapa d'ESO i batxillerat, amb l'objectiu d'esbrinar si l'educació gratuïta de Menorca permet la inclusió i l'equitat a través de la formació d'aquests grups, o per contra, les evita.

Per tal d'obtenir un coneixement suficientment exhaustiu i veraç, la forma de dur a terme l'estudi consistirà a analitzar, a través d'una mostra representativa de centres, el procediment que segueixen en la creació dels grups-classe. És a dir, entre d'altres, s'analitzaran els criteris que utilitzen per a la seva elaboració, l'ús o no d'algoritmes i de tècniques com el sociograma, com afronten el cas d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu.

Per a complementar l'estudi, es compararan els resultats obtinguts, amb els criteris que segueix un centre concertat i un centre de primària, per tal de determinar si s'utilitza una homogeneïtat de criteris en tot el sistema educatiu o per contra aquests són diferents en funció del centre, de l'etapa educativa o de la titularitat.

L'objectiu final d'aquest estudi és comprovar si en el seguiment de tots aquests criteris es compleix amb dos dels principals requisits en educació: l'equitat i la inclusió.

Aquest treball consta de cinc parts:

- a) En primer lloc, hi trobem la introducció i justificació en les que es fa un breu resum sobre en què consistirà el treball, a la vegada que s'argumenta la importància d'aquest.
- b) En segon lloc hi trobem els objectius que ens hem marcat a l'hora d'elaborar aquest projecte, els quals ens permetran obtenir les conclusions finals.
- c) A continuació, s'analitza l'estat de la qüestió a través d'un estudi del marc legal i teòric relacionat amb la importància d'una educació inclusiva i equitativa.

- d) En quart lloc, es duu a terme el desenvolupament de la proposta i el treball de camp relacionat amb aquesta.
- e) Per últim, s'extreuen les conclusions amb la finalitat d'acabar realitzant una proposta de millora, objectiu pel qual s'ha realitzat aquest treball.

2. JUSTIFICACIÓ

Quan ets estudiant no et plantejes el motiu pel qual estàs en un grup-classe determinat i no en un altre. La majoria de nosaltres no li hem donat mai gaire importància.

En el meu cas, ha estat una vegada vist el món educatiu des de la perspectiva de professora, quan he entès la importància de saber com es creen aquestes petites famílies d'alumnes, els grups-classe, els quals probablement acabaran convivint junts durant, almenys, un curs acadèmic. Una convivència que hauria de ser amistosa, respectuosa, però sobretot que potenciés la cohesió i la inclusió de tothom.

Aprendre a conviure amb persones diferents d'un mateix, en les que hi hagi diversitat de pensaments, cultures, ideologies i religions, moltes vegades és complicat, però és el que, al cap i a la fi, ens enriqueix com a persones i ens fa ciutadans d'aquest món. Per tal de viure i conviure-hi, una de les qualitats imprescindibles és la tolerància. Aprendre a respectar la diferència és una qualitat que s'ha de fomentar tant a casa com a les escoles.

Elaborar, per tant, grups totalment heterogenis, afavorint la diversitat de gènere, l'acadèmica i la cultural, és l'eina que tenen els professors per a formar en les aules ciutadans cívics i respectuosos. No s'aprèn a respectar quan el que ens envolta és igual a nosaltres, aprenem a respectar quan vivim i convivim amb la diferència.

A banda d'aquesta diversitat, també és important afavorir la bona convivència a les aules, permetent mantenir un bon ambient d'estudi. Per tant, és molt

important també tenir present les compatibilitats i incompatibilitats dels alumnes a fi d'evitar conflictes innecessaris.

Tots aquests fets, juntament amb la meva preocupació vers el que observo en la societat actual, on les faltes de respecte hi estan molt presents, especialment afavorides per l'anonimat que permeten les xarxes socials, és el que ha motivat aquest treball.

3. OBJECTIUS DEL TREBALL

L'objectiu principal d'aquest treball és definir aquells criteris per a l'elaboració dels grups-classe que, des del meu punt de vista, funcionen millor. La finalitat d'aquesta proposta és crear grups que facilitin la integració de tots els alumnes, la bona convivència i el bon rendiment acadèmic, a fi de crear futurs ciutadans capaços de conviure amb la diversitat pròpia de totes les societats i amb les eines suficients per a desenvolupar-se en elles.

Per tal d'assolir aquest objectiu és necessari especificar les eines utilitzades. Aquestes són:

- Conèixer qui és el responsable d'elaborar els grups en cada centre consultat.
- Determinar quins són els criteris que utilitzen aquests centres per a l'elaboració.
- Saber si aquests grups es mantenen i durant quant de temps.
- Conèixer com funciona i quins mecanismes segueixen per realitzar el traspàs d'informació entre els centres de primària i els de secundària.

4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

No existeix legalitat establerta ni fonamentació teòrica molt extensa sobre com s'ha de dur a terme l'elaboració dels grups-classe. Per tant, per a descriure l'estat de la qüestió, ens basarem a definir la importància de la inclusió en la creació d'aquests grups.

4.1. Fonamentació legal

Pel que fa al marc legal, s'han realitzat dos nivells de consulta en relació a la regulació que defensa la necessitat d'una educació inclusiva.

Per una banda, s'han consultat fonts de Dret Internacional. En aquest sentit, l'any 2006 es va redactar la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat a la ciutat de Nova York (ONU, 2006), la qual va ser signada per Espanya l'any 2007. La finalitat d'aquest document és determinar els drets humans i les llibertats fonamentals de les persones amb discapacitat. En ell s'estableix, a l'article 24, el dret a l'educació. Una educació que garanteixi la no discriminació a través "d'un sistema inclusiu a tots els nivells". Per tal de fer-ho efectiu, l'article 24.2 dictamina que:

- a) Les persones amb discapacitat no quedin excloses del sistema general d'educació per motius de discapacitat, i que els nens i les nenes amb discapacitat no quedin exclosos de l'ensenyament primari gratuït i obligatori ni de l'ensenyament secundari per motius de discapacitat.
- b) Les persones amb discapacitat puguin accedir a una educació primària i secundària inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb les altres, en la comunitat en què visquin.
- c) Es facin ajustos raonables en funció de les necessitats individuals.
- d) Es presti el suport necessari a les persones amb discapacitat, en el marc del sistema general d'educació, per facilitar la seva formació efectiva.

e) Es facilitin mesures de suport personalitzades i efectives en entorns que fomentin al màxim el desenvolupament acadèmic i social, de conformitat amb l'objectiu de la plena inclusió.

En aquesta mateixa línia, l'any 1994, la UNESCO juntament amb el Govern espanyol, van organitzar a Salamanca la Conferència Mundial sobre Necessitats Educatives Especials. En aquesta conferència es va redactar La Declaració de Salamanca (UNESCO, 1994), la qual inclou un conjunt de principis i polítiques destinades a les necessitats educatives especials a la vegada que estableix un marc d'acció. En el document es realitza una ferma defensa de l'educació inclusiva amb l'objectiu d'aconseguir "escoles per a tots a través d'institucions que celebrin les diferències, recolzin l'aprenentatge i responguin a les necessitats de cadascú".

Per altra banda, en el cas de la legislació espanyola, l'Estat té transferides a les Comunitats Autònomes les competències en matèria educativa. Per tant, la funció de l'Estat en aquest aspecte és establir les normes i determinacions bàsiques les quals han de ser desenvolupades per les diferents lleis autonòmiques.

En l'actualitat, la llei principal d'educació és la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE, 2013). En ella s'estableixen les línies mestres que s'han de seguir en matèria educativa i la forma en què aquesta ha d'estar estructurada i distribuïda. Per tal de realitzar el treball, s'ha analitzat el que diu aquesta norma sobre com s'ha de desenvolupar l'ensenyament, és a dir, quins criteris i circumstàncies han de regir. En segon lloc, s'ha analitzat el que estableix aquesta en el cas d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu, ja que la inclusió educativa radica principalment en el tractament que se'ls hi doni a aquests alumnes dins les aules.

Pel que fa al procés d'ensenyament, el que determina la LOMCE en el seu preàmbul és força determinant:

- L'alumnat és el centre i la raó de ser de l'educació. L'aprenentatge a l'escola ha d'estar dirigit a formar persones autònomes, crítiques, amb pensament propi. Tots els alumnes i les alumnes tenen un somni, totes les persones joves tenen talent. Les persones i els seus talents són el més valuós que tenim com a país.
- Tots els estudiants tenen talent, però la naturalesa d'aquest talent difereix entre ells. En conseqüència, el sistema educatiu ha de disposar dels mecanismes necessaris per reconèixer-lo i potenciar-lo.
- Només un sistema educatiu de qualitat, inclusiu, integrador i exigent, garanteix la igualtat d'oportunitats i fa efectiva la possibilitat que cada alumne o alumna desenvolupi al màxim les seves potencialitats.
- Equitat i qualitat són dues cares d'una mateixa moneda. No és imaginable un sistema educatiu de qualitat en el qual no sigui una prioritat eliminar qualsevol indici de desigualtat. No hi ha més falta d'equitat que la d'un sistema que iguali en la desídia o en la mediocritat. Per a la societat espanyola no n'hi ha prou amb l'escolarització per atendre el dret a l'educació, la qualitat és un element constituent del dret a l'educació.
- El sistema educatiu ha de possibilitar tant l'aprenentatge de coses diferents com l'ensenyament de manera diferent, per poder satisfer uns alumnes i unes alumnes, que han canviat amb la societat.

Pel que fa als alumnes amb necessitats educatives de suport educatiu la LOMQE determina:

- Correspon a les administracions educatives assegurar els recursos necessaris perquè els alumnes i les alumnes que requereixin una atenció educativa diferent de la ordinària, pel fet de tenir necessitats educatives especials, dificultats específiques d'aprenentatge, TDAH, altes capacitats intel·lectuals, pel fet d'haver-se incorporat tard al sistema educatiu o per condicions personals o d'història escolar, puguin assolir el màxim desenvolupament possible de les seves capacitats personals (article 71.2).
- L'escolarització de l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge es regeix pels principis de normalització i inclusió i ha d'assegurar la seva no-discriminació i la igualtat efectiva en l'accés i la permanència en el sistema educatiu (article 79.2).

En conclusió, la legislació actual ja reconeix i dictamina que el sistema educatiu ha de garantir la igualtat a través de la integració i la inclusió de tot l'alumnat mitjançant el reconeixement d'allò que ens fa únics a cadascun de nosaltres: les nostres peculiaritats. No tots som iguals i per tant no aprenem de la mateixa manera. Com a conseqüència, és bàsic i necessari tenir en compte aquestes diferències amb l'objectiu d'utilitzar mètodes d'ensenyament diversos per tal d'adaptar-nos als diferents mètodes d'aprenentatge.

4.2. Fonamentació teòrica

Una vegada analitzada la necessitat d'aplicar la inclusió en els centres docents per tal de complir amb la legalitat vigent, existeixen altres arguments, amb una vessant més pedagògica, que defensen també la inclusió a les aules.

El concepte d'inclusió escolar ha generat controvèrsia i nombrosos debats a l'hora de ser definit i de determinar el seu àmbit d'aplicació.

L'autor Gordon Porter (2008, p.63) manifesta que "la inclusió escolar significa, simplement, que totes les persones, fins i tot les que tenen discapacitats o altres necessitats especials, són escolaritzades en aules ordinàries amb els seus companys de la mateixa edat i en escoles de la seva comunitat".

Des del meu punt de vista, considero la inclusió escolar un concepte molt més ampli, no limitat sols a les persones discapacitades i amb necessitats especials. La inclusió implica integrar a qualsevol persona que pel motiu que sigui pugui sentir-se exclosa. Seguint aquesta línia, reconec més adient la següent definició:

L'educació inclusiva significa una educació que no és discriminatòria en termes de discapacitat, cultura, gènere o altres característiques dels estudiants o dels professionals que són significatives per a la societat. Això implica a tot l'alumnat en una comunitat, amb independència de les diferències intel·lectuals, físiques, sensorials o d'altres tipus; oferint a tothom igualtat d'oportunitats a l'hora d'accedir al currículum valorat culturalment per la societat així com el dret a estar a temps complet amb altres membres de la mateixa edat en aules comprensives. (Ballard, 1997, p. 244-245).

Els beneficis de la inclusió es fan visibles gràcies a l'efecte que genera la diversitat en les aules. Uns beneficis que no només afecten al comportament dels alumnes, augmentant la tolerància i el respecte, sinó que també generen beneficis acadèmics gràcies a l'efecte "companys" (peer effects). "Una reducció de la segregació escolar afavoreix l'equitat en els resultats educatius i alhora una gestió més eficient dels recursos materials i humans dels centres". (Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques i Fundació Jaume Bofill, 2017, p.2)

És per això pel que és tan necessari fer grups-classe que incloguin a tothom, amb totes les característiques acadèmiques i personals que s'hi trobin presents, a fi d'obtenir grups capaços de crear sinergies positives que permetin als alumnes progressar adequadament.

"La composició dels companys a l'aula és un factor determinant en els resultats de les proves dels estudiants." (Instituto Nacional d'Evaluación Educativa, 2015, p.1)

5. DESENVOLUPAMENT DE LA PROPOSTA

Per tal de dur a terme el treball s'han analitzat els criteris d'elaboració dels grups tant d'ESO com de batxillerat de quatre instituts públics de Menorca, d'entre els que hi trobem: dos de Maó (IES Pasqual Calbó i Caldés i IES Cap de Llevant), un de Ciutadella (IES Josep Maria Quadrado) i un de la zona central (IES Biel Martí).

A l'hora d'escollir els centres consultats s'han tingut en compte, principalment, dos criteris: la ubicació del centre i les dimensions d'aquest. Pel que fa a la ubicació, s'ha procurat que aquesta fos variada i que es veiés representada tota l'illa. En el cas de les dimensions, s'ha tingut en compte realitzar la consulta a centres de mida diferent, per tal de poder determinar si el nombre d'alumnes del centre és un factor condicionant a l'hora de realitzar l'elaboració.

Altres factors que han condicionat la tria de la mostra ha estat, per una banda, l'existència del programa *British Council* a l'IES Cap de Llevant. Aquest programa de Currículum Integrat es troba emmarcat en un conveni entre el Ministeri d'Educació i Cultura espanyol i el *British Council* anglès, i consisteix a oferir una educació trilingüe a través d'un currículum en el qual algunes de les matèries s'imparteixen en anglès. Es pot pressuposar, tot i que no sempre és així, que els alumnes que cursen aquest programa tenen un nivell acadèmic més alt. Aquest fet, juntament amb la necessitat d'agrupar a aquests alumnes junts per tal que el programa es desenvolupi correctament i se'n tregui el màxim rendiment, fan que, a priori, la forma en la qual l'IES Cap de Llevant agrupa als seus alumnes sembli poc inclusiva i excloent. El fet de poder analitzar l'exclusivitat d'aquests grups, juntament amb la mida del centre (un dels més grans de l'illa) han motivat el meu interès en ell.

I, per altra banda, s'ha tingut en compte l'existència d'una Unitat d'Educació Específica en Centre Ordinari amb currículum propi (aula UECCO) a l'IES Pasqual Calbó i Caldés i a l'IES Josep Maria Quadrado per tal d'estudiar-ne el seu funcionament i la seva agrupació. L'existència d'aquestes aules genera, en l'actualitat, gran controvèrsia pel fet d'agrupar en una mateixa aula a aquells alumnes que presenten necessitats educatives especials.

Per a completar els resultats obtinguts en la mostra dels quatre centres de secundària, s'han realitzat dues consultes més. Una d'elles s'ha fet al centre concertat, La Salle de Maó, i l'altra a un col·legi públic d'Educació Primària, com és el CEIP Mare de Déu del Toro des Mercadal. L'objectiu principal d'aquestes consultes, com s'ha comentat prèviament, és determinar l'existència, o no, de diferències en el procés d'elaboració de grups en funció del curs acadèmic o de la titularitat del centre.

Pel que fa a la recollida de dades, s'ha realitzat una entrevista (annex A) als responsables de l'elaboració dels grups en els diferents centres consultats. En aquesta entrevista s'ha preguntat, entre altres aspectes, quins són els diferents criteris d'elaboració de grups, qui els elabora i amb quanta freqüència es

renoven. A més, s'ha analitzat diversa documentació dels centres, com el Projecte Educatiu de Centre i la Programació General Anual a fi d'obtenir una informació més completa de la seva organització i funcionament.

6. TREBALL DE CAMP

Com hem dit, el treball de camp ha consistit en la realització d'una entrevista als responsables de l'elaboració dels grups-classe dels quatre centres de secundària consultats i en l'estudi dels seus documents de centre, a més de les consultes realitzades al Centre Concertat La Salle i al Col·legi d'Educació Infantil i Primària des Mercadal.

6. 1. Centres públics de secundària

A. IES Pasqual Calbó i Caldés

L'IES Pasqual Calbó i Caldés és un dels tres instituts públics d'educació secundària que hi ha a Maó. Ubicat al carrer Francesc F. Andreu número 1, té el seu origen l'any 1919, però no és fins l'any 1993 quan esdevé institut d'educació secundària. El centre compta amb 108 professors i 800 alumnes¹ repartits entre els quatre cursos d'ESO, els dos cursos de batxillerat, els diferents estudis de formació professional i l'aula UEECO.

¹ Curs 2017-2018.

El centre disposa d'una Unitat d'Educació Específica en Centre Ordinari (aula UEECO) amb dos nivells: educació especial bàsica i transició a la vida adulta, amb sis alumnes a cada nivell. Per tal d'aconseguir una major integració, aquests alumnes cursen algunes matèries amb els seus companys d'ESO.

Pel que fa als alumnes de secundària, aquests es troben distribuïts de la següent manera:

NIVELL	GRUPS						TOTAL
	A	B	C	D	E	F	
1r ESO	21	21	21	21	21	21	126
2n ESO	23	23	23	23	12 (PMAR)	-	104
3r ESO	24	24	24	10 (PMAR)	-	-	82
4t ESO	25	25	25	-	-	-	75

En el cas dels alumnes de batxillerat, del qual se n'imparteixen dues modalitats; Ciències i humanitats i Ciències socials, la distribució és:

NIVELL	GRUPS		TOTAL
	A	B	
1r Batxillerat	25	15	40
2n Batxillerat	35	-	35

La confecció d'aquests grups la realitza el cap d'estudis i l'orientador del centre. En general, es realitzen a primer d'ESO i es mantenen durant tota l'etapa de secundària, ja que el centre opta per mantenir els grups-classe que funcionen bé. En el cas d'existir conflictes, canvien només aquells alumnes que distorsionen, sempre hi quan aquest canvi no perjudiqui als altres grups.

Per tal d'elaborar els grups-classe a primer d'ESO, aquests es formen a partir de la informació obtinguda en les reunions que realitzen els responsables de l'elaboració amb, per una banda, els centres de primària, en les quals tracten el cas de cada alumne de manera individualitzada, i, per altra banda, amb l'EOEP

de Maó. En aquesta segona reunió es tracten els casos dels alumnes NESE i NEE, a fi de rebre les indicacions oportunes.

A més, l'intercanvi d'informació entre el centre de primària i el de secundària es realitza a través del document de traspàs d'informació entre centres (annex B). Es tracta d'un imprès creat aquest any per tots els centres de primària i secundària de Menorca, coordinats pel departament d'Inspecció, a través del qual es permet conèixer la feina realitzada per tots aquests. L'objectiu d'aquest document és millorar la coordinació i el coneixement mutu. En ell, tant els diferents centres de primària com els de secundària hi expliquen el seu funcionament intern: la metodologia utilitzada en les diferents àrees, la forma d'organització dels alumnes, el material didàctic, entre altres.

Pel que fa als criteris utilitzats en la seva elaboració, hi destaquen:

- a. Procurar la homogeneïtat en el nombre d'alumnes de cada grup.
- b. Buscar l'heterogeneïtat en tres aspectes:
 - ✓ Sexe: es busca una distribució equitativa de fillets i filletes
 - ✓ Rendiment acadèmic
 - ✓ Alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu
- c. L'afinitat entre els alumnes. Es procura elaborar grups en els quals hi hagi bon ambient. Per tal de crear-los, es formen blocs d'alumnes. Per una banda, els blocs positius entre els quals existeix una relació d'afinitat positiva, i per l'altra, els blocs negatius, en els quals s'identifiquen aquells alumnes amb relacions d'afinitat negatives. L'objectiu és mantenir en un mateix grup aquelles relacions positives i evitar les negatives.
- d. Perseguir una distribució compensada dels alumnes repetidors.

En el cas dels grups de batxillerat, aquests són elaborats pel cap d'estudis, i els alumnes s'agrupen en funció de la modalitat de batxillerat escollida. Aquest curs 2017-2018 només s'ha fet un grup de segon degut als pocs alumnes matriculats.

B. IES Cap de Llevant

L'IES Cap de Llevant és un altre dels centres d'ESO de Maó. Situat al carrer Francesc F. Andreu 2, es troba al davant de l'IES Pasqual Calbó i Caldés. Va iniciar la seva activitat el curs 1994-1995, però es va inaugurar oficialment el gener de 1995. Tot i ser un dels centres més joves de l'illa és, també, un dels més grans. La comunitat educativa està integrada per un gran nombre de persones. En concret, el centre compta amb gairebé 1.100 alumnes i 116 professors².

Pel que fa als alumnes d'ESO, aquests es troben distribuïts de la següent manera:

NIVELL	GRUPS						TOTAL
	A	B	C	D	E	F	
1r ESO	22	20	21	21	26	25	135
2n ESO	23	24	24	25	24	25	145
3r ESO	27	27	25	27	27	10 (PMAR)	143
4t ESO	22	22	24	28	26	-	122

² Curs 2017-2018.

En el cas de batxillerat, el centre n'ofereix dues modalitats: el de Ciències i tecnologia i el d'Humanitats i Ciències socials. La distribució en aquests grups és la següent:

NIVELL	GRUPS				TOTAL
	A	B	C	D	
1r Batxillerat	21	19	21	19	80
2n Batxillerat	23	22	24	-	69

Pel que fa a l'elaboració dels grups de primer d'ESO, el procediment és més complex i requereix molta organització, ja que es tracta d'unificar alumnes que vénen dels diferents centres de primària i dels quals no es té un coneixement en primera persona. En aquest cas, els responsables d'elaborar els grups són: el cap d'estudis de l'institut que té adjudicats els grups de primer i segon d'ESO i l'orientadora del centre. Aquests es reuneixen amb:

- a. Els tutors de sisè curs de primària i el mestre especialista en Pedagogia Terapèutica d'aquets centres. En aquesta reunió es realitza un primer intercanvi d'informació en relació als alumnes: el comportament, les relacions entre ells, la predisposició cap a l'estudi, etc. L'objectiu és obtenir la informació necessària que permeti al cap d'estudis i a l'orientadora distribuir als alumnes de forma equitativa tenint en compte tant les necessitats de tots els alumnes com les relacions de compatibilitat i incompatibilitat entre ells.
- b. L'Equip d'Orientació Educativa i Psicopedagògica (EOEP) de Maó. La finalitat d'aquesta reunió és obtenir informació més concreta dels alumnes NEE i NESE. L'objectiu és estar suficientment documentats pel que fa a les necessitats educatives dels alumnes.

El traspàs d'informació entre el centre de primària i el de secundària es realitza a través del document de traspàs d'informació entre centres (annex B). En aquest document, els diferents centres de primària hi expliquen el seu funcionament

intern: la metodologia utilitzada en les diferents àrees, la forma d'organització dels alumnes, el material didàctic, etc.

Normalment, els grups s'elaboren de nou cada any (inclosos els dos grups *British* que es barregen entre ells). L'únic curs en el qual és possible que es mantinguin, sempre i quan hagin funcionat bé, és a segon curs d'ESO.

En el cas de refer-se, en aquesta nova elaboració hi participen, en una primera reunió: el cap d'estudis, l'orientadora i els tutors que han tingut els alumnes durant el darrer curs. Aquesta reunió té lloc a final de curs i en ella s'hi estableixen unes primeres valoracions sobre com ha anat els curss, l'evolució dels diferents alumnes i de les noves necessitats que han sorgit. A partir d'aquesta reunió es defineix una primera proposta de grups la qual es presenta a l'equip docent que ha tractat amb els alumnes durant el curs, a fi que aprovin finalment els grups proposats o proposin els canvis que considerin oportuns.

Per a l'elaboració dels grups de batxillerat, es reuneixen el cap d'estudis de quart d'ESO, el cap d'estudis de batxillerat i l'orientadora. En aquesta reunió, es té en compte, tant l'opinió i les propostes dels tutors de quart d'ESO del centre, com la informació proporcionada pels tutors dels alumnes procedents de centres concertats, els quals pretenen cursar el batxillerat al centre. Finalment, és el cap d'estudis de batxillerat qui elabora els grups.

Pel que fa als criteris d'elaboració d'aquests grups, el centre té en compte diferents aspectes:

- a. Homogeneïtat en el nombre d'alumnes de cada grup.
- b. Buscar l'heterogeneïtat en tres aspectes:
 - ✓ Sexe: es busca una distribució equitativa de fillets i filletes
 - ✓ Rendiment acadèmic
 - ✓ Alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu
- c. Dinàmiques de grup: es pretén afavorir dinàmiques positives de grup, és a dir, que en els diferents grups hi hagi un bon ambient i una bona

predisposició cap a l'aprenentatge. Això s'aconsegueix a través d'una distribució igualitària en funció de la motivació o desmotivació que presentin els alumnes cap a l'estudi.

- d. Integració: es busca la cohesió efectiva dels grups i de cada un dels alumnes.

Partint d'aquests tres pilars, existeixen diverses particularitats:

- En cas d'existir relació de familiaritat entre alumnes d'un mateix curs, s'evita agrupar-los junts a fi que desenvolupin habilitats socials i s'eviti així la comparació per part de les famílies.
- En el cas dels grups de primer d'ESO, a banda dels criteris mencionats, també es té en compte el centre de procedència dels alumnes, a fi d'evitar ajuntar-los a tots en un mateix grup.
- A quart d'ESO, els grups no s'elaboren en funció de la tipologia d'ensenyament. És a dir, no es diferencien els ensenyaments acadèmics i aplicats, sinó que alhora d'elaborar-los es tenen en compte els criteris generals d'elaboració de grups que segueix el centre. Per tant, els alumnes només es separen en les assignatures pròpies de cada tipus d'ensenyament, en les comunes els grups es mantenen junts.
- Pel que fa als grups de batxillerat, aquests segueixen els mateixos criteris que a l'etapa d'ESO, és a dir, no s'elaboren en funció de la modalitat de batxillerat que cursin els alumnes.

Per altra banda, la peculiaritat d'aquest centre és, com hem dit, l'existència del Programa *British*. Aquest programa pot semblar, a priori, força poc inclusiu ja que tots els alumnes que el cursen s'agrupen junts degut, principalment, a les dificultats organitzatives que representaria la seva distribució entre tots els grups. El centre compta amb dos grups *British* a cada curs d'ESO. Per tal d'elaborar-los es segueixen els criteris generals pel que fa a l'heterogeneïtat de sexe dels alumnes i a la predisposició d'aquests cap a l'aprenentatge. Per intentar pal·liar el fet que el rendiment acadèmic en aquests grups és més alt, a ells s'hi uneixen alumnes amb NESE o NEE més complexes o bé s'hi augmenten les ràtios a fi

que els altres grups, amb més alumnes amb necessitats educatives, puguin ser atesos millor. La finalitat és la creació de grups els més heterogenis i equilibrats possible.

En la gestió d'alumnes amb NESE o NEE el centre duu a terme un treball exhaustiu. Des del departament d'orientació es duu a terme una anàlisi de la tipologia de necessitat a fi de trobar també les millors compatibilitats entre elles. A través d'aquest estudi, i sempre tenint en compte les afinitats entre els alumnes, es realitza la distribució d'aquests entre els diferents grups. Una vegada els grups s'han creat es duu a terme una visualització i posterior reflexió en la qual es determina si es podrà o no atendre bé al grup en general i als alumnes amb NESE o NEE en particular.

C. IES Biel Martí

L'IES Biel Martí és un centre d'educació secundària obligatòria situat a l'Avinguda Son Morera de Ferreries. Aquest centre, creat pel Real Decret 595/1996 de 28 de març, ofereix estudis d'ESO, batxillerat i formació professional. L'institut està integrat per 338 alumnes i 43 professors³. Pel que fa a la distribució dels alumnes d'ESO, aquests es troben repartits de la següent forma:

³ Curs 2017-2018.

NIVELL	GRUPS			TOTAL
	A	B	C	
1r ESO	24	23	-	47
2n ESO	20	18	19	57
3r ESO	23	26	-	49
4t ESO	22	25	-	47

En el cas del batxillerat, l'IES Biel Martí n'ofereix dues modalitats; el batxillerat de Ciències i enginyeria i el batxillerat d'Humanitats i ciències socials. Els alumnes, en aquests estudis, es troben distribuïts com s'especifica a continuació:

NIVELL	GRUPS		TOTAL
	A	B	
1R Batxillerat	25	20	45
2n Batxillerat	17	20	37

L'encarregat d'elaborar aquests grups és l'orientador juntament amb el cap d'estudis del centre.

Pel que fa a la creació dels grups de primer d'ESO, els responsables de la seva elaboració es reuneixen amb els tutors de sisè de primària dels centres de procedència i l'equip directiu d'aquest. A través d'aquesta reunió s'obté gran informació dels alumnes, molt útil a l'hora d'elaborar els grups. Aquesta informació es recull en tres documents emplenats principalment pels tutors dels centres de primària, els quals són qui millor coneixen als alumnes. Aquests documents estan formats per:

- La graella de comptabilitats i incompatibilitats (annex C): en ella s'identifiquen les persones afins i les que no ho són de cada alumne.
- La graella curricular (annex D): en ella s'hi estableixen els continguts treballats, la metodologia utilitzada, els projectes realitzats i els materials emprats durant el curs de sisè per cadascuna de les àrees. Aquest document és molt útil, ja que permet al nou tutor d'ESO i a tot l'equip docent tenir unes nocions de quins són els coneixements i la forma d'aprendre dels nous alumnes.

- La graella de traspàs d'informació (annex E): en ella s'hi introdueixen les dades de caràcter més personal de cada alumne, com l'any de naixement, el ritme d'aprenentatge i les necessitats de suport educatiu/emocional de cadascun d'ells.

D'aquesta manera s'aconsegueix un traspàs d'informació molt complet entre els centres de primària i el centre de secundària. A partir de tota aquesta informació, l'orientador del centre elabora els grups de primer d'ESO.

Un cop finalitzat el primer curs, es reuneix l'equip docent i, juntament amb l'orientador i l'equip directiu, s'analitza el funcionament dels grups i es valora la necessitat o no de canvi. En general, si un grup funciona, no es canvia. En el cas que un grup no funcioni, s'identifiquen i analitzen les causes, a fi de mantenir aquells agrupaments que si han funcionat. En la pràctica, la decisió de mantenir un grup o refer-lo recau, principalment, sobre l'equip docent.

Pel que fa als criteris d'elaboració, hi destaquen:

- a. Crear crups heterogenis pel que fa a:
 - ✓ El Sexe
 - ✓ El nivell acadèmic dels alumnes
 - ✓ Els alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu
 - ✓ El centre de procedència
 - ✓ Els alumnes repetidors
- b. Buscar la homogeneïtat en el nombre d'alumnes de cada grup.
- c. Elaborar grups afins.

Com a peculiaritat destacar:

- La importància que dóna el centre a l'opinió dels alumnes pel que fa a les seves amistats i compatibilitats. A partir del primer curs s'elabora cada any un sociograma (annex F) en el que els alumnes hi reflecteixen les seves amistats, enemistats i les preferències a l'hora de treballar en grup. La

informació obtinguda a través d'aquest sociograma es té en compte a l'hora d'analitzar el funcionament d'un grup i cada cop que algun d'aquest s'ha de refer. Es podria dir per tant, que el centre utilitza també com a criteri la relació d'afinitat entre els alumnes, informació que obté a través del sociograma.

- En cas d'existir relació de familiaritat entre alumnes d'un mateix curs, la decisió d'unir-los en un mateix grup o separar-los recau sobre els familiars, sempre que l'equip directiu i l'orientador no hi trobin inconvenient.
- Davant la falta de recursos, es pot donar el cas que l'elaboració d'un grup es vegi condicionada per les assignatures optatives escollides pels alumnes, unint així a tots els que cursen la mateixa assignatura en un mateix grup.

En el cas que s'haguessin de modificar els grups, aquests criteris es mantenen durant els quatre cursos d'ESO.

Per últim, destacar que, tot i que a quart curs d'ESO no es distingeixen els grups en funció de la tipologia d'ensenyament, si que succeeix a batxillerat. En aquesta etapa els alumnes es troben agrupats en funció de la modalitat de batxillerat escollida. Això és així perquè els grups són bastant semblants en nombre, i d'aquesta manera se'n facilita l'elaboració d'horaris i la distribució d'aules. No obstant això, en els cursos on hi ha molta diferència entre el nombre d'alumnes de les diferents modalitats, aquests es mesclen, de manera que van junts a les assignatures comunes i es separen a les específiques.

D. IES Josep Maria Quadrado

L'institut d'ensenyament secundari Josep Maria Quadrado està situat al carrer Mallorca número 65 de Ciutadella de Menorca. Creat pel Decret de 28 de maig de 1953, va ser el primer centre públic d'ensenyament secundari de Ciutadella.

En l'actualitat, al centre s'imparteixen estudis d'ESO, batxillerat i programes de formació professional.

El centre disposa d'una Unitat d'Educació Específica en Centre Ordinari (aula UEECO) amb dos nivells: educació especial bàsica i transició a la vida adulta.

Pel que fa al personal, el centre està format per 671 alumnes i 80 professors⁴.

En el cas dels estudis de secundària, els alumnes es troben repartits de la següent forma:

NIVELL	GRUPS						TOTAL
	A	B	C	D	E	F	
1r ESO	23	22	22	22	22	22	133
2n ESO	25	25	25	24	13 (PMAR)	-	112
3r ESO	23	23	22	22	-	-	90
4t ESO	26	26	26	25	-	-	103

⁴ Curs 2017-2018.

La distribució dels alumnes de Batxillerat, del qual se n'imparteixen les modalitats de Ciències socials i humanitats, Científic i tecnològic i Artístic, és:

NIVELL	GRUPS			TOTAL
	A	B	C	
1r Batxillerat	29	29	28	86
2n Batxillerat	27	27	26	80

Els grups s'elaboren a primer d'ESO, curs en el qual s'incorporen a l'institut alumnes dels diferents centres de primària. En la realització d'aquesta tasca s'hi dedica molt esforç, cura i dedicació amb l'objectiu d'evitar rompre els grups durant l'etapa de secundària. Per tant, majoritàriament, en aquest centre els grups es mantenen durant els quatre cursos d'ESO.

L'elaboració dels grups la realitza l'orientador de l'institut juntament amb el mestre especialista en Pedagogia Terapèutica i el cap d'estudis. Tots ells es reuneixen amb:

- a) Els tutors dels centres de procedència. En aquesta reunió es realitza un intercanvi d'informació de cada alumne, la qual es troba recollida en el que anomenen taules d'informació tutorial (annex G). En aquestes taules s'hi introdueixen els aspectes acadèmics, motivacionals, cognitius i relacionals de cada alumne, la qual cosa permet al centre obtenir un gran coneixement de cada un d'ells.
- b) L'Equip d'Orientació Educativa i Psicopedagògica de Ciutadella, el qual aporta informació més concreta dels alumnes NESE i NEE.

Per tal de dur a terme l'agrupació dels alumnes, els criteris principals utilitzats pel centre són:

a. Es busca una distribució equitativa pel que fa a:

- ✓ El sexe
- ✓ El rendiment acadèmic
- ✓ L'alumnat amb necessitats educatives de suport educatiu
- ✓ El centre de procedència

b. Homogeneïtat en el nombre d'alumnes de cada grup.

c. Afinitat dels alumnes: es procura que tots els alumnes tinguin dins el grup una persona de referència; un amic.

Com a peculiaritat, en relació als criteris, mencionar:

- El centre també té en compte les optatives Valors i Religió, escollides a primer curs pels alumnes, a l'hora de confeccionar els grups.
- En cas d'existir relació de familiaritat entre alumnes d'un mateix curs, la decisió d'unir-los en un mateix grup o separar-los recau sobre els familiars, sempre que l'equip directiu i l'orientador no hi trobin inconvenient.

En relació amb l'aula UEECO, el centre compta amb dos grups: Educació Bàsica destinada a alumnes de menys de setze anys, i Transició a la vida adulta oferta a aquells alumnes de més de setze anys. Cada una d'ella té una ràtio màxima de vuit alumnes per grup. Els alumnes d'aquests grups treballen amb un professor de Pedagogia Terapèutica dedicat a cada grup i amb un Auxiliar Tècnic Educatiu. També tenen hores de matèries com educació física, música o plàstica, i un fisioterapeuta a mitja jornada.

En el cas de batxillerat, els alumnes es reagrupen a causa del fet que s'incorporen nous alumnes d'altres instituts públics i de centres concertats. Per a l'agrupació, no s'utilitza com a criteri la modalitat de batxillerat que els alumnes vulguin cursar. Els criteris utilitzats són, principalment; la distribució equitativa en funció del gènere i de l'expedient acadèmic a fi d'aconseguir una heterogeneïtat en ambdós criteris.

Com hem dit, el centre opta per mantenir els grups creats durant l'etapa de secundària. Inclús, en el cas que funcionin bé, es procuren mantenir també els tutors, els quals acompanyaran als alumnes durant aquesta etapa. Aquest fet permet que el grau de coneixement entre tutors i alumnes sigui major.

6. 2. Centre Concertat La Salle

La Salle és un centre concertat que pertany a la Institució “Hermanos de las Escuelas Cristianas”. Ubicat al carrer Vassallo número 123 de Maó, ofereix tres etapes educatives: educació infantil, primària i secundària.

Pel que fa als alumnes de secundària, aquests es troben distribuïts de la següent manera:

NIVELL	GRUPS		TOTAL
	A	B	
1r ESO	31	29	60
2n ESO	23	25	48
3r ESO	21	21	42
4t ESO	14	13	27

Aquests grups es refan de nou cada any i en la seva elaboració hi participen el claustre de professors de secundària en la seva totalitat juntament amb l'orientador del centre.

Una de les peculiaritats del centre és la integració de diversos nivells educatius (educació infantil, educació primària i educació secundària) fet que provoca que el traspàs d'informació entre etapes sigui més senzill.

En el cas d'alumnes de nou ingrés, es realitza una reunió en la qual hi participen els tutors que aquests alumnes han tingut en el centre de procedència, els tutors que els acolliran a La Salle i l'orientador d'aquest centre. L'objectiu d'aquesta reunió és l'intercanvi d'informació i opinions a fi d'obtenir les dades necessàries que garanteixin la correcta atenció de l'alumne.

En el moment d'elaborar els grups, es procura que aquests siguin totalment heterogenis, i els criteris que s'utilitzen per aconseguir-ho són:

- a. Distribució equitativa pel que fa al sexe
- b. Distribució igualitària dels alumnes NESE
- c. Heterogeneïtat pel que fa a les capacitats d'aprenentatge dels alumnes

En el cas d'alumnes repetidors, se'n procura també una distribució equitativa.

En cas d'existir relació de familiaritat entre alumnes d'un mateix curs, el centre opta, majoritàriament, per separar-los.

També es té en compte l'existència o no de conflictes externs entre alumnes o entre les seves famílies. En cas de ser així, es procura també separar als alumnes afectats.

6.3. Col·legi Públic Mare de Déu del Toro

El Col·legi Públic Mare de Déu del Toro és un centre d'educació infantil i primària ubicat a l'avinguda Mestre Garí 1 des Mercadal. El centre compte amb 271 alumnes i 27 professors⁵.

⁵ Curs 2017-2018.

Els alumnes del col·legi es troben distribuïts de la següent forma:

NIVELL		GRUPS		TOTAL
		A	B	
Educació Infantil	4rt	20	-	20
	5è	16	16	32
	6è	16	16	32
Educació Primària	1r	21	-	21
	2n	23	-	23
	3r	18	19	37
	4t	18	18	36
	5è	18	18	36
	6è	17	17	34

Aquests grups només s'elaboren dos cops durant l'estada dels alumnes al centre: una primera vegada a quart curs d'educació infantil, i una segona a segon curs d'educació primària. Durant aquests anys, els grups no es solen desfer a excepció de l'existència d'algun problema greu.

En la seva elaboració hi participa tot l'equip docent, però són els tutors més recents els que tenen més pes en la decisió.

Els criteris utilitzats en la seva elaboració són:

- a. Mateix nombre d'alumnes en els diferents grups.
- b. Mateixa proporció de fillets i filletes.
- c. Distribució heterogènia en funció del nivell acadèmic dels alumnes.
- d. Repartiment equitatiu dels alumnes NESE.

Com a criteris complementaris, el centre té en compte:

- Evitar agrupar als germans en un mateix grup.
- Procurar repartir de forma heterogènia als alumnes en funció de la llengua materna d'aquests.
- Evitar agrupar en un mateix grup a alumnes amb el mateix nom.

Per últim, es tenen en compte les relacions entre els alumnes. En aquestes etapes són molt comunes les relacions de superioritat. A fi d'evitar-ho i permetre a cada alumne el correcte desenvolupament personal i acadèmic, en cas d'existir aquest tipus de relació, s'evita agrupar-los junts.

7. CONCLUSIONS

Una vegada recollides, comparades i analitzades totes les dades que han estat objecte de la recerca podem establir diverses conclusions:

a) En relació als criteris utilitzats per a l'elaboració dels grups-classe durant l'etapa d'ESO, no s'observen diferències significatives en funció de les dimensions del centre, el nivell acadèmic impartit o la titularitat. De fet, s'identifiquen set pilars a través dels quals es fonamenta el procés d'elaboració dels grups:

- ✓ Mateix nombre d'alumnes
- ✓ Heterogeneïtat de sexe
- ✓ Distribució equitativa dels alumnes NESE i NEE
- ✓ Heterogeneïtat pel que fa al rendiment acadèmic
- ✓ Distribució de l'alumnat en funció de les seves afinitats
- ✓ Repartiment igualitari dels alumnes repetidors
- ✓ Distribució heterogènia en funció del centre de primària de l'alumne

No obstant això, sí que s'han pogut identificar diferències pel que fa als criteris complementaris:

- L'institut Biel Martí és l'únic que utilitza un instrument com és el sociograma per a mesurar el grau d'afinitat entre els alumnes. El fet de ser un centre de dimensions petites i amb pocs alumnes pot facilitar l'ús d'aquesta eina, més complicada d'utilitzar en centres més grans per la dificultat que comporta l'estudi dels seus resultats.

- No existeix uniformitat pel que fa a la decisió de refer els grups o mantenir-los. Uns centres, com és el cas de l'IES Pasqual Calbó i l'IES Josep Maria Quadrado, procuren mantenir els grups durant tota l'etapa d'ESO. Uns altres, opten per elaborar-los de nou cada curs, com l'IES Cap de Llevant, i d'altres, com l'IES Biel Martí, opten per mantenir només el que ha funcionat correctament. Totes les opcions tenen conseqüències positives i negatives. Mantenir els grups fa que entre els alumnes es creïn llaços més forts i relacions de confiança més estretes. Per contra, aquesta dinàmica no ajuda a potenciar habilitats socials o d'integració. És complicat escollir la millor opció, però penso que refer els grups cada any fa que els alumnes no s'acomodin i hagin d'esforçar-se i sortir de la seva zona de confort per tal d'integrar-se i fer amics nous.
 - Tampoc existeix unanimitat en relació als criteris d'elaboració dels grups de batxillerat. En aquest nivell es procura una distribució equitativa de l'alumnat en funció del sexe i del rendiment acadèmic. L'IES Biel Martí i l'IES Pasqual Calbó no segueixen aquest criteri. En aquest cas, aquests centres opten per repartir als alumnes en funció de la modalitat de batxillerat escollida. Pensant amb els alumnes, la millor opció és evitar diferenciar-los per la tipologia de batxillerat, ja que d'aquesta manera es poden promoure ajudes entre companys en les matèries comunes a fi de crear relacions positives entre ells i que el rendiment escolar sigui major.
- b) Fins el moment de la consulta, no existia uniformitat en l'ús dels documents de traspàs d'informació entre els centres de primària i els de secundària. Cada centre consultat utilitzava documents diferents. Aquesta diversitat en els documents utilitzats repercutia amb la informació traspassada, la qual era també diferent. Mentre que uns centres donaven més importància a la informació docent i acadèmica, d'altres també obtenien informació personal de l'alumne com pot ser: el ritme d'aprenentatge, en el cas de l'IES Biel Martí, o el rol que ocupa dins l'aula i el nivell d'absentisme en el cas de l'IES Josep Maria Quadrado. No

obstant això, com hem mencionat, a partir del mes de maig d'aquest any s'ha consensuat, entre tots els centres de primària i secundària de Menorca, un document únic de traspàs d'informació. Això permetrà una millor coordinació entre els centres. Al llarg de tot el treball s'ha pogut verificar la importància que tenen els grups-classe en l'evolució de cada alumne en particular i de tota la classe en general. És per això pel que considero molt important que el traspàs de la informació necessària per a realitzar aquesta elaboració sigui el més complet i unificat possible.

- c) El pes de l'orientador i el cap d'estudis del centre és força important en l'elaboració dels grups-classe. No obstant això, és força positiva també la implicació que la majoria d'aquests centres atorguen a tot el claustre. Considero molt necessària la participació de tot el professorat en aquest procés, ja que la informació que poden aportar cada un d'aquests pot resultar molt beneficiosa per al conjunt de l'alumnat.
- d) El programa *British* i l'aula UEECO són dos aspectes que poden afectar a la inclusió educativa pel que fa a la creació dels grups-classe. En el cas del programa *British*, s'ha observat que aquest efecte s'intenta compensar augmentant les ràtios d'aquests grups o introduint-n'hi alumnes amb necessitats educatives més complexes a fi de crear grups el més compensats possible. Pel que fa a les aules UEECO, l'existència d'aquestes ha generat nombrosos debats i controvèrsies. Si bé és cert que són poc inclusives pel fet que no permeten a l'alumnat amb necessitats educatives especials compartir espai amb els altres companys, en molts casos és l'única opció que tenen aquests alumnes d'estudiar en un centre ordinari. La falta de recursos impedeix la plena inclusió d'aquests estudiants, els quals requereixen personal de suport durant l'estada al centre.
- e) Per últim, s'ha advertit que en tot aquest procés és inevitable etiquetar a l'alumnat en funció de les seves capacitats, predisposicions, actituds, etc. És cert que aquestes "etiquetes" s'utilitzen per a tractar d'una forma més adequada als alumnes i assignar-los tots els recursos que aquests necessiten. No obstant això, al cap i a la fi, és una etiqueta, i el fet de

tractar-la com a tal pot ocasionar un problema a causa de l'Efecte Pigmalíó.⁶

En resum, s'ha pogut observar que elaborar els grups-classe és una feina molt laboriosa. Es necessita molt de temps, moltes combinacions però sobretot molta informació. Unir tota la documentació necessària per a conèixer suficientment als alumnes, de manera que es puguin dur a terme les decisions que més els afavoreixin, és una gran tasca. Crear grups-classe ben avinguts, capaços de crear relacions positives entre els seus components i, sobretot, aconseguir en ells la inclusió i cohesió és una tasca molt complicada però a la vegada molt necessària per a crear futurs ciutadans tolerants i respectuosos amb el que els envolta.

A través d'aquest treball s'ha pogut observar que el principal propòsit de tots els centres és lluitar per aconseguir una plena inclusió a través de l'elaboració de grups-classe equitatius i integradors. Alguns cops aquesta lluita es fa complicada degut, principalment, a la limitació de recursos existent. No obstant això, la feina realitzada per tots ells va encaminada a destruir totes les barreres que puguin ser objecte d'exclusió per a qualsevol alumne.

8. PROPOSTES DE MILLORA

Una vegada realitzada la recerca de criteris i extretes les principals conclusions, s'han pogut observar diversos aspectes que podrien ser objecte de millora.

En primer lloc, s'ha detectat que, de tots els criteris utilitzats pels centres, en cap d'ells es té en compte l'entorn socioeconòmic de l'alumne.

“La concentració de l'alumnat amb dificultats socioeconòmiques o procedent de la immigració en alguns centres dificulta la millora educativa; l'anomenat “efecte

⁶ L'efecte Pigmalíó és l'esdeveniment a través del qual les expectatives d'una persona poden arribar a influir en el rendiment d'una altra.

company” o *peer-effect* en entorns desfavorits acostuma a generar desigualtat educativa: menors expectatives docents, menys recursos familiars per acompanyar l’escolaritat dels infants, menys referents positius, etc.” (Institut Català d’Avaluació de Polítiques Públiques i Fundació Jaume Bofill, 2017, p.1)

Així, la primera proposta de millora és la de introduir aquesta circumstància personal de l’alumne com a criteri a tenir a compte en l’elaboració dels grups-classe, amb la finalitat de crear grups heterogenis en base, també, a aquest criteri. Aquesta informació es podria incloure en el document de traspàs d’informació entre els centres i es podria anar actualitzant anualment a través d’entrevistes amb els pares i amb el propi alumne.

Per altra banda, també s’ha pogut identificar la falta d’homogeneïtat tant amb la totalitat dels criteris seguits en l’elaboració dels grups-classe, com amb els documents de traspàs d’informació utilitzats pels centres. Tot i que en el cas dels documents de traspàs, ja existeix un document creat, aquest any, per tots els centres de primària i secundària de Menorca, coordinats pel departament d’Inspecció, aquest presenta alguns aspectes millorables. Per tant, la segona proposta de millora està relacionada amb la definició d’un document únic tant pel que fa a la relació dels criteris mínims a tenir en compte a l’hora d’elaborar els grups-classe, com pel que fa al document de traspàs d’informació entre centres.

En el cas de l’establiment dels criteris d’elaboració dels grups, tot i que la majoria dels centres consultats utilitzen, en major o menor mesura, els mateixos criteris d’elaboració, s’ha considerat necessari reflectir-los per escrit en un únic document a fi que el procediment adquireixi major formalitat. Es proposa que en aquest document s’hi estableixin els criteris mínims que s’han de seguir en l’elaboració dels grups-classe a cadascun dels diferents nivells acadèmics. Els criteris considerats més adients i per tant, proposats com a mínims són:

- ❖ Mateix nombre d'alumnes.
- ❖ Distribució proporcional en funció del sexe.
- ❖ Distribució equilibrada dels alumnes NESE.
- ❖ Distribució heterogènia en funció del rendiment acadèmic.
- ❖ Distribució equitativa en funció de la predisposició cap a l'aprenentatge.
- ❖ Distribució que permeti un repartiment equitatiu en funció de les afinitats dels alumnes.
- ❖ Distribució equitativa en funció del nivell socioeconòmic.

A banda de la introducció del criteri socioeconòmic, la diferència entre el que proposa aquest document i els criteris que utilitzen els centres radica en una subtil, però força important, diferència lèxica en relació a la distribució dels alumnes NESE. El que es proposa en aquets document és la realització d'un repartiment equilibrat més que equitatiu d'aquests alumnes. Està clar que hi ha d'haver una compensació per tal que els grups siguin el més heterogenis possible. El que proposa el document és avaluar cada tipologia de necessitat, a fi de trobar la millor combinació per tal d'afavorir l'aprenentatge i el rendiment de tothom.

Per altra banda, també es proposen com a criteris addicionals:

- Tenir en compte als alumnes repetidors, a fi de distribuir-los en els diferents grups de forma equitativa i pensant sempre en el seu progrés.
- Considerar les diferents escoles de primària de les quals procedeixen els alumnes, amb l'objectiu de realitzar agrupacions en les quals convisquin alumnes de diversos centres.

Pel que fa a l'establiment d'un document únic de traspàs d'informació entre els centres de primària i els de secundària, tal i com s'ha mencionat, ja existeix una proposta feta (annex B). No obstant això, una vegada analitzat aquest document, s'hi han pogut identificar algunes mancances. A través d'aquest imprès acordat pels centres, es pot obtenir informació molt detallada pel que fa a la metodologia i funcionament dels centres. En canvi, no s'hi troba cap apartat destinat als aspectes de caràcter personal de cada estudiant com poden ser: el ritme

d'aprenentatge, la predisposició i motivació, les capacitats de relació o les dificultats i necessitats de suport. Es tracta d'un document molt genèric, el qual requereix d'una informació més detallada per tal de dur a terme l'elaboració dels grups-classe amb el coneixement suficient de tots aquells aspectes que puguin afectar a l'alumne.

La proposta de document únic és una recopilació dels diferents documents utilitzats pels centres en relació als aspectes personals i acadèmics de cada alumne. L'objectiu és crear-ne un que contingui la informació més important de cada un d'ells, la qual permeti un coneixement complet de tots els estudiants.

La proposta consisteix a crear un document compartit entre els centres (annex H), el qual pugui modificar-se a mesura que es van produït canvis, amb l'objectiu de poder disposar d'una informació actualitzada en tot moment. En concret, es tracta d'un full de càlcul o similar en el que s'hi faci constar el nom de l'alumne i l'any de naixement a fi d'identificar de forma ràpida si ha repetit en algun nivell. Pel que fa a la informació pròpia de cada estudiant, el que es sol·licita en el document és tota aquella informació necessària que permeti elaborar els grups en funció dels criteris definits en la primera proposta de millora (veure pàgina). L'arxiu permet l'opció d'escollir entre diverses opcions en relació amb:

- a) El sexe. El document ens permet escollir entre: masculí o femení.
- b) El nivell socioeconòmic. Entre les opcions hi trobem: alt, mitjà o baix.
- c) L'actitud. Podem escollir entre: bona, regular i dolenta.
- d) El rendiment acadèmic. Aquest pot ser: ràpid, normal o lent.
- e) La predisposició cap a l'aprenentatge. S'hi distingeixen les opcions: alta, mitjana o baixa
- f) Les dificultats d'aprenentatge. En aquest cas les opcions són més variades:
 - NEE: necessitats educatives especials
 - CP.H.E: condicions personals i d'història escolar
 - IT: incorporació tardana
 - TLL: trastorn greu del llenguatge

- TDA: trastorn per dèficit d'atenció
- TDAH: TDA amb hiperactivitat
- TA: trastorn d'aprenentatge
- TEG: trastorn emocional greu
- TGC: trastorn greu de conducta
- DISC: discapacitat

g) Els rols adquirits dins l'aula, d'entre els que hi trobem:

- Líder
- No acceptat
- Sociable
- Solitari
- Integrador

h) Les dues últimes opcions permeten identificar les compatibilitats i incompatibilitats en relació a les afinitats de cada alumne.

L'objectiu d'aquest document és, per una banda, unificar criteris a fi de tenir la mateixa tipologia d'informació a tots els centres i, per altra banda, permetre a la persona que ha d'elaborar els grups-classe disposar de la informació necessària per a fer-ho, amb l'objectiu de crear grups que respectin la inclusió i la diversitat perquè, com diu Pere Pujolàs (2001, p.31), "en la diversitat s'hi donen les millors oportunitats per aprendre".

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Ballard, K. (1997). Researching disability and inclusive education: Participation, construction and interpretation. *International Journal of Inclusive Education*, 3.

Ivàlua (Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques) i la Fundació Jaume Bofill. (2017). La segregació escolar, gran assignatura pendent a Catalunya: com millorar les polítiques de tria i assignació d'escola per combatre la segregació escolar a casa nostra?

[recurs en línia]

http://www.fbofill.cat/sites/default/files/NotaPremsa_QFE_ACTE30102017.pdf

Instituto Nacional de Evaluación Educativa. (2015). Efectos de los compañeros de clase en el rendimiento académico.

[recurs en línia]

<http://educalab.es/documents/10180/14984/educainee44.pdf/df7fdac7-f384-4aed-9425-32ec628afef8>

Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa. Boletín Oficial del Estado, núm. 295, de 10 de diciembre de 2013, pp. 97858 a 97921.

[recurs en línia]

<https://www.boe.es/buscar/pdf/2013/BOE-A-2013-12886-consolidado.pdf>

ONU (2006). Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

[recurs en línia]

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/11discapacitat/2012_04_11_convencio_drets_persones_discapacitat_catala.pdf

Porter, G. (2008). Making Canadian Schools Inclusive: a call to action. Education Canada. Vol. 48.

Pujolàs, P. (2003). Aprendre junts alumnes diferents. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula. Vic: Eumo Editorial.

UNESCO Y Ministerio de Educación y Ciencia de España (1994). Declaración de Salamanca. De principios, política y práctica para las Necesidades Educativas Espaciales.

[recurs en línia]

http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_S.PDF

BIBLIOGRAFIA

Equip directiu. IES Cap de Llevant (2017). Programació General Anual. Documentació de centre.

Equip directiu. IES Biel Martí (2017). Programació General Anual. Documentació de centre.

Equip directiu. IES Josep Maria Quadrado (2013). Projecte Educatiu de Centre. Documentació de centre.

Equip directiu. IES Josep Maria Quadrado (2017). Programació General Anual. Documentació de centre.

Equip directiu. IES Pasqual Calbó i Caldés (2013). Projecte Educatiu de Centre. Documentació de centre.

Equip directiu. IES Pasqual Calbó i Caldés (2017). Programació General Anual. Documentació de centre.

Martínez, J.S. (2017). La equidad y la educación. Madrid: Catarata.

Mel Ainscow y Tony Booth. (2015). Guía para la educación inclusiva. Desarrollando el aprendizaje y la participación ciudadana en los centros escolares. OEI / FUHEM.

Teese R. et al. (2006). La equidad en la educación. Análisis temático. Ministerio de Educación y Ciencia.

Ivàlua i la Fundació Jaume Bofill. (2017). Les pràctiques organitzatives i de funcionament dels centres d'educació secundària promouen l'abandonament dels alumnes amb més dificultats.

[recurs en línia]

http://www.fbofill.cat/sites/default/files/Notaprensa_Abandonament%20escolar%20-%20Fundaci%C3%B3%20Jaume%20Bofill_0.pdf

Julio Rogero. (2006). El aprendizaje de la convivencia. Fundación Dialnet.

[recurs en línia]

[http://www.deciencias.net/convivir/2.protocolos/P.guias.convivir/Cuadernos_Pedagogia-359/1.Contexto_y_sujeto/8.Aprendizaje_convivencia\(Julio_Rogero\).pdf](http://www.deciencias.net/convivir/2.protocolos/P.guias.convivir/Cuadernos_Pedagogia-359/1.Contexto_y_sujeto/8.Aprendizaje_convivencia(Julio_Rogero).pdf)

ANNEXOS

ANNEX A: ENTREVISTA AMB ELS CENTRES

NOM DEL CENTRE:

1. Quants grups hi ha a cada curs de secundària?
2. Quants alumnes hi ha a cada grup?
3. Qui elabora els grups de classe?
4. Quins criteris s'utilitzen per a la seva elaboració? I en el cas de Batxillerat?
5. Com es distribueixen els alumnes amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu?
6. En cas d'existir relació de familiaritat, com s'agrupen?
7. Com es realitza el traspàs d'informació amb el centre de primària ?
8. S'utilitzen algorismes, sociogrames, graells...? Es té en compte l'opinió del alumnes?
9. Es mantenen els grups durant els quatre cursos d'ESO?
10. Si un grup no funciona, com procedeixen?

ANNEX B: DOCUMENT TRASPÀS INFORMACIÓ

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I UNIVERSITAT
B DEPARTAMENT
/ INSPECCIÓ EDUCATIVA

DEMARCACIÓ DE MENORCA
COORDINACIÓ CEIP-IES
Document de treball

DOCUMENT DE TRASPÀS D'INFORMACIÓ ENTRE CENTRES

NOM DEL CENTRE EDUCATIU	
-------------------------	--

En aquest document el centre reflectirà, de manera breu i en general, les principals característiques de la seva acció educativa, centrant-se especialment en 6è de Primària o en 1r d'ESO (segons correspongui).

Si en algun ítem no és possible parlar d'una línia o línies generals de centre (perquè no hi ha acords de centre o cycle i cada docent pot seguir el criteri que consideri adient), es farà constar.

LÍNIES METODOLÒGIQUES	
AGENDA i ALTRES EINES D'ORGANITZACIÓ PERSONAL	
FEINA A CASA	
INSTRUMENTS D'AVUACIÓ	
CRITERIS DE QUALIFICACIÓ COMPARTITS	
MATERIAL DIDÀCTIC	
INCLUSIÓ I ATENCIÓ A L'ALUMNAT NESE	
COMUNICACIÓ AMB PARES I MARES	
ENSENYAMENT-APRENTATGE DE LA COMPETÈNCIA DIGITAL	
ALTRES (afegir les caselles que cada centre consideri necessàries)	

ANNEX C: GRAELLA COMPATIBILITATS I INCOMPATIBILITATS

CEIP:

Curs 20__ / 20__

6è primària

RELACIÓ COMPANYS DEL MATEIX GRUP

ALUMNE/A	INCOMPATIBILITATS	COMPATIBILITATS

ANNEX D: GRAELLA CURRICULAR

CEIP
Curs 2013-2014
6è primària – Grup:
Tutoria:

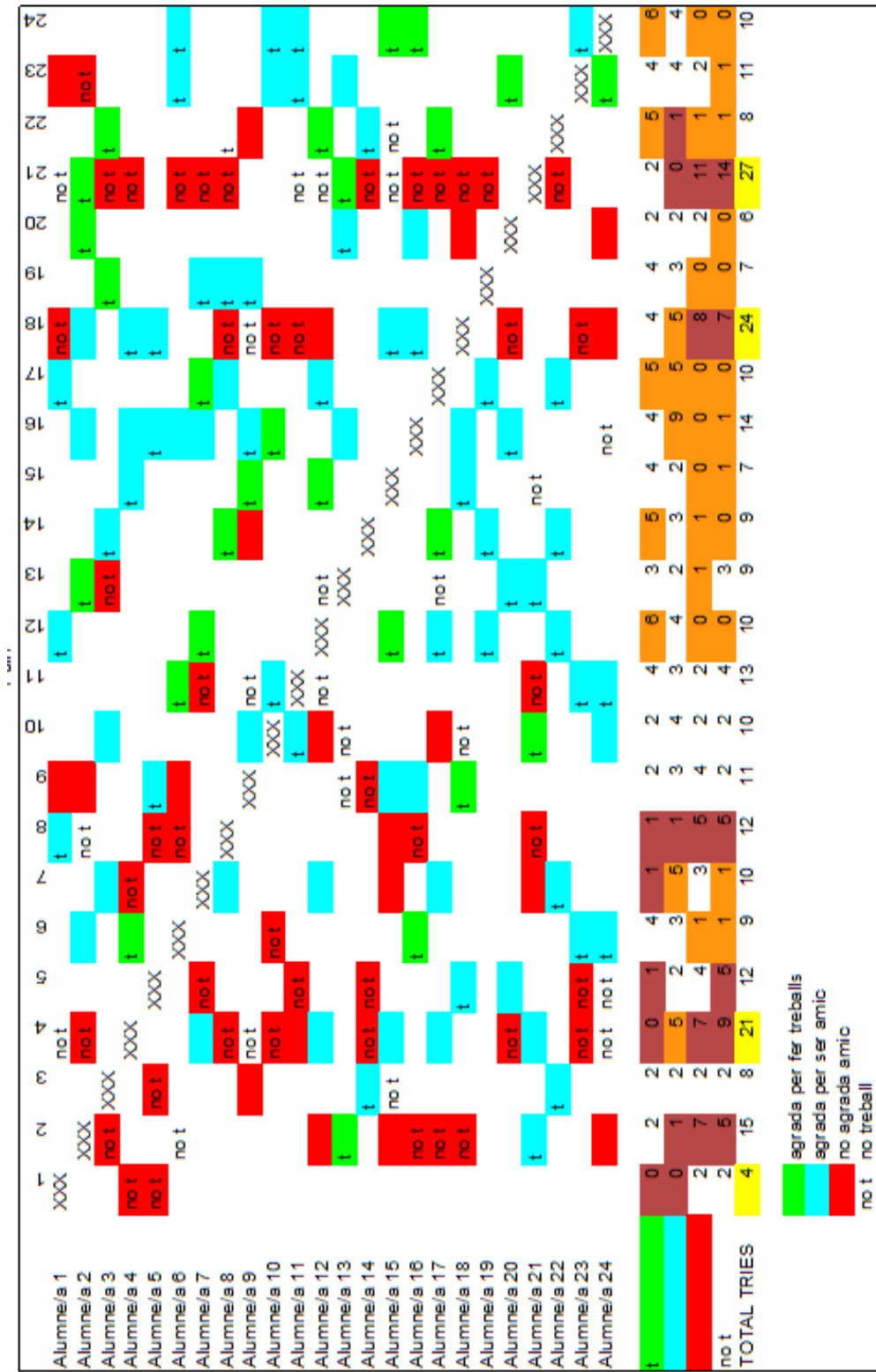
GRAELLA CURRICULAR

ÀREES	CONTINGUTS TREBALLATS	METODOLOGIA	PROJECTES	MATERIALS EMPRATS
MEDI				
ED. ARTÍSTICA				
ED. FÍSICA				
CASTELLÀ				
CATALÀ				
ANGLÈS				
MATEMÀTIQUES				
MÚSICA				
TALLERS				

ANNEX E: GRAELLA TRASPÀS INFORMACIÓ

Curs 2013-2014 Curs: 6è Grup: Tutor/a:	Promociona?	Any naixement	Curs repetit EP	Ritme App.			Dificultats i/o necessitats de suport	Altres observacions
				Ràpid	Normal	Lent		
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								
12.								
13.								
14.								
15.								
16.								
17.								
18.								
19.								
20.								
21.								
22.								
23.								

ANNEX F: SOCIOGRAMA

SOCIOGRAMA.

Nom _____ Curs _____ Data _____

1. Escriu el nom de 3 companys del teu grup amb els que t'agrada o t'agradaria fer els treballs de classe...

1.a. _____

1.b. _____

1.c. _____

2. Escriu el nom de 3 companys del teu grup amb els que t'agrada o t'agradaria ser amic, estar en el pati, sortir els caps de setmana...

2.a. _____

2.b. _____

2.c. _____

3. Escriu el nom de 3 companys del teu grup amb els que no t'agrada o t'agradaria fer els treballs de classe...

3.a. _____

3.b. _____

3.c. _____

4. Escriu el nom de 3 companys del teu grup amb els que no t'agrada o t'agradaria ser amic, estar en el pati, sortir els caps de setmana...

4.a. _____

4.b. _____

4.c. _____

5. Qui penses que t'haurà elegit per fer els treballs de classe? Pots escriure més d'un nom.

6. Qui penses que t'haurà elegit per ser amic o amiga, estar en els patis, sortir caps de setmana...? Pots escriure més d'un nom.

ANNEX G: TAULA D'INFORMACIÓ TUTORIAL

INDICADORS – ALUMNE	TAULA D'INFORMACIÓ TUTORIAL (TIT)																															
	GRUP	NOTA	OP: TUTOR/A	ASPECTES ACADÈMICS				ASPECTES MOTIVACIONALS						ASPECTES COGNITIUS								ASPECTES RELACIONALS										
				ASPECTES ACADÈMICS		ASPECTES MOTIVACIONALS		ASPECTES MOTIVACIONALS		ASPECTES MOTIVACIONALS		ASPECTES COGNITIUS		ASPECTES COGNITIUS		ASPECTES COGNITIUS		ASPECTES COGNITIUS		ASPECTES RELACIONALS												
				REP	SUSP	AS	GN	EGG	ECP	OOT	FEE	DMC	PAP	NESE	DEA+	NCC	MEM	EQ	EE	Q	DR	RP	EX	FAM	SFP	SE	ROL	R	IESO	GRUP	NUM	TEI
1																																
2																																
3																																
4																																
5																																
6																																
7																																
8																																
9																																
10																																
11																																
12																																
13																																
14																																
15																																
16																																
17																																
18																																
19																																
20																																
21																																
22																																
23																																
24																																
25																																
26																																
27																																
28																																
29																																
30																																

ANNEX H: PROPOSTA DE MILLORA: DOCUMENT DE TRASPÀS INFORMACIÓ PERSONAL

Any acadèmic:

Curs:

Grup:

ALUMNE	ANY NAIXEMENT	SEXE	NIVELL SOCIOECONÒMIC	ACTITUD	RENDIMENT ACADÈMIC	PREDISP. APRENTATGE	DIFICULTATS D'APRENTATGE	ROL DINS L'AULA	COMPATIBILITATS	INCOMPATIBILITATS	OBSERVACIONS
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											